अमरः । संज्ञायां कन् । २राजहंसे शब्दच० । स्वार्थे क । ३हंसशब्दार्थे "अयुगुं दर्शयुगं च ताबो हंसकः स्मृतः" संगीतदा० उक्ते ४तालभेदे ।

हंसकीलक पु० "नारी पादद्वयं कृत्वा बालकोरुयुगोपरि । कटिमान्दोलयेत् यत्र बन्धोऽयं हंसकीलकः" अरदीपि० कोक्ते रतिबन्धभेदे । [भाषिण्यां स्त्रियां त्रिका० ।

हंसगद्गदा स्त्री हंसस्येव गद्गदः स्वरो यस्याः । मधुर

हंसगामिनी स्त्री हंस इव मृदु गच्छति गम-णिनि । १हंसतुल्यमृदुगामिन्यां स्त्रियाम् । हंसेन गच्छति णिनि ङीप् । २ब्रह्मण्याम् । ३हंसेन गन्तरि त्रि० ।

हंसदाहन न० हंस इव श्वेतं सुरभित्वात् दाहनमस्य । अगुरुचन्दने शब्दच० ।

हंसनादिनी स्त्री "गजेन्द्रगमना तन्वी कोकिलालापसंयुता । नितम्बे गुर्विणी या स्यात् सा स्मृता हंसनादिनी" रत्नशास्त्रोक्तायां नार्याम् शब्दमाला ।

हंसपदी स्त्री हंसस्येव पादाः मूलान्यस्याः पादुरावे स्त्रियां ङीपि पद्भावः । गोधापदीलतायाम् राजनि० । [हंसा० ।

हंसपाद न० हंसस्य पादः तद्वर्णोऽस्त्यस्य अच् । त्रिकुटे

हंसपादिका स्त्री हंसस्येव पादाः मूलान्यस्य कप् वापि अत इत्वम् । हंसपदीलतायां राजनि० ।

हंसपादी स्त्री हंसस्येव पादा मूलानि सन्त्यस्याः अच् गौरा० ङीष् । हंसपदीलतायां रत्नमा० ।

हंसमाला स्त्री ६त० । पङ्क्त्याकारेण स्थिते १हंससमूहे २कादम्बे हंसे च शब्दच० । [भाषपत्न्याम् राजनि० ।

हंसमाषा स्त्री हंसा विशुद्धः माषः तदाकारः पर्णेऽस्याः ।

हंसरथ पु० हंसः रथो वाहनं यस्य । १चतुर्मुखे ब्रह्मणि त्रिका०, हंसवाहनादयोऽप्यत्र । [उपधातौ राजनि० ।

हंसलोमश न० हंस इव लोमशं लोमयुक्तम् । कांसीसे

हंसलोहक न० हंस इव लोहकम् । पित्तले धातौ हेमच०,

हंसवती स्त्री हंसस्तत्पादाकारः मूले अस्त्यस्याः मतुप् मस्य वः ङीप् । २हंसपदीम् लटा० । ३हंसयुक्ते त्रि० ।

हंसवीज न० हंसस्य बीजमस्य । हंसडिम्बे राजनि० ।

हंसाङ्घ्रि पु० हंसस्याङ्घ्रिरिव लोहितत्वात् । त्रिकुटे ।

हंसारूढ पु०हंसमारूढः आ+रुह-क्त ।१ब्रह्मणि २तच्छक्तौ ब्रह्मण्यां स्त्री हंसाधिरूढ उभयत्र परस्त्रियां स्त्री । [हेमच०

हंसाभिख्य न० हंसस्येवाभिख्या शुभ्रत्वात् बहु । रूप्ये

हंसी स्त्री हंसस्य भार्या ङीप् । १हंसयोषिति शब्दर० हा-हंसमञ्जरपादके २छन्दोभेदे च "सौ सौ नागत्वारा गो गो वसुभुवनयतिरिह भवति हंसी" छन्दो० । ३हंस जातिस्त्रियाम् ।

हंसोदक न० । "नादेयं नवमृद्घटेषु निहितं चन्द्रप्रभाशुभः वासिन्याश्च निविष्टमिन्दुकिरणैर्मन्त्रानिलान्दोलितम् । एलाद्यैः परिवासितं त्रिमधुरं पित्तोष्णदाहे विषे मूर्च्छारक्तमदात्ययेषु च हितं शंसन्ति हंसोदकम्" राजनि० उक्ते जलभेदे ।

हंहो अव्य० हंसित्यव्यक्तं जहाति हा-डो । १सम्बोधने "हंहो चित्तयचित्तचन्द्रमणयः" चन्द्रालोकः । २दर्पे ३दम्भे ४प्रश्ने च शब्दर० ।

हक्क पु० हक् इत्यव्यक्तं वायति कै-क । गजसमाह्वाने लटा०

हञ्जे(ञ्जा) अव्य० हमित्यव्यक्तं जयतेऽत्र जप-डे डा वा । नाट्यक्रियायां नटाभिनेयजने चेटीसम्बोधने अमरः टावन्तस्तत्रार्थे भरतः आदन्तोऽप्यव्ययम् वसन्तराजः ।

हञ्जि पु० हमित्यव्यक्तं जयति जि-डि । क्षुधायां लटा० ।

हञ्जिका स्त्री हञ्जौ क्षुधायां वायति शब्दयते कै वजर्थे कर्मणि क । भाग्यां भावप्र० क्षुधाहेतुत्वात्तस्यास्तथात्वम् ।

हट दीप्तौ भ्वा० प० अक० सेट् । हटति अहटीत्-अहाटीत्

हटपर्णि न०हटं दीप्तं विपर्णितं पृ० ब० नि । शैवाले शब्दर० ।

हट्ट पु० हट-ट टस्य नेत्वम् । क्रयविक्रयस्थाने (हाट) अमरः । "प्रतिहट्टपथे घरट्टजादिति" नैष० ।

हट्टचौरक पु० हट्टे प्रकाशिते स्थाने एव चौरः स्वार्थे क । (डाटचोर) चौरभेदे शब्दर० ।

हट्टविलासिनी स्त्री हट्टं विलासयति वि+सय-णिच्-णिनि ङीप् । १गन्धद्रव्यभेदे अमरः । २हरिद्रायाम् भावप्र० । [हठति । अहाठीत्-अहठीत् ।

हठ बीभत्से सक०सेट् च सक०भ्वा० पर०सेट् ।

हठ पु० हठ-अच् । बलात्कारे अमरः २प्रश्नाद्यु भेदि० ।

हठपर्णी स्त्री हठते भ्रमते हठ-अच् हठं भ्रमणं पर्णं यस्याः ङीप् । १शैवाले त्रिका० २कुम्भिकायाम् ।

हठयोग पु० हठेन बलात्कारेण योगः । प्राणायामादिक्रियाभ्यासजे राजयोगं विनैव परमात्मसाक्षात्कारहेतुभूते चित्तवृत्तिरोधात्मके योगे ।

योगस्तु द्विविधः हठयोगः राजयोगश्च । तत्र हठयोगः क्रियाविशेषसाध्यः हठदीपिकादावुक्तप्रकारः । राजयोगस्तु भावनाविशेषसाध्यः पातञ्जलादावुक्तः । स च पतञ्जलिशब्दे ३२०४पृ०दर्शितः । हठयोगोऽत्र बाह्याऽभिधीयते तत्साधनप्रबन्धादिः उभयोर्योगयोरपि परस्परसापेक्षतया